

Najbolji početak života i spremnost za uspjeh

Patricia D. Jackson

U ovom članku bavit ćemo se nekima od trenutačno prisutnih izazova za očuvanje zdravlja djece koja žive u Škotskoj. Navest ćemo načine na koje pokušavamo osigurati pristup usmjeren na dijete i obitelj u radu svih službi i ustanova kako bismo unaprijedili zdravlje djece predškolske dobi.

Naslov se referira na citat Škotskih državnih smjernica za zdravlje djece (*Scottish Government Health guidance for children*) koji objedinjuje bit postavljenog cilja. Svi resursi su usmjereni ka programima za djecu rane dobi (*Early Years programs*) kako bi im se osigurao najbolji mogući početak života i potaknuo razvoj inicijative *Dobro za svako dijete* (*Getting it Right for Every Child* - GIRFEC), za što je potrebna suradnja svih službi (zakonom propisanih i volonterskih) koje rade s djecom i njihovim roditeljima. Cilj ove inicijative je postizanje maksimalne učinkovitosti raspoloživih izvora podrške. Ovo će vrijediti za *svako* dijete, no podrška će primarno biti namijenjena ugroženim obiteljima prije nego što se suoče s novim mjerama, poput Zakona o zaštiti djece; i snažnijoj podršci djece s posebnim potrebama i njihovim obiteljima kojima je takva dodatna podrška potrebna. Znakovi lošeg tjelesnog i mentalnog zdravlja često su vidljivi u predškolskoj dobi djece, no moguće ih je uočiti već u prenatalnom razdoblju. Rizik postoji zbog zdravlja budućih roditelja, uvjetovanog njihovim socijalnim statusom, dobi, nutritivnim statusom i eventualnom uporabom rekreacijskih ili terapijskih droga. Pušenje i povećana konzumacija alkohola vide se kao prijetnja djetetovom zdravlju još tijekom trudnoće. Brojni čimbenici utječu na dijete i njegove roditelje, prožimaju se i odražavaju na kasniji život djeteta. Stoga je potrebno zajedničko djelovanje svih službi.

Najveći doprinos zdravlju učinjen je poboljšanjem životnih uvjeta i zdravstvenih mjera pa je stoga jasno da će zdravlje biti posebno ugroženo smanjenjem životnog standarda i siromaštvom ljudi u vrijeme ekonomske krize.

Posljednjih 50 godina učinjeno je mnogo za unapređenje tjelesnog zdravlja djece. O tome svjedoči razvoj i širenje programa cijepljenja. Napredak je uočen i u tretmanu infektivnih bolesti, premda one i dalje prijete djeci u zemljama u razvoju. U Škotskoj su dostupne dobro educirane službe primarne zdravstvene zaštite i liječnici opće prakse koji maloj djeci u akutnim slučajevima pružaju brzu pomoć, a zatim su im na raspolaganju specijalisti pedijatrijskih službi. Škotska vlada je podržala razvoj Nacionalne mreže klinika (*National Managed Clinical Networks* - NMCN), kako bi svakom djetetu s posebnim zdravstvenim potrebama osigurala najbolju specijalističku pomoć. Pred nama je izazov - ne kako preživjeti, već kako održati dobro tjelesno i mentalno zdravlje i živjeti aktivan i ispunjen život. Posljednje brojke govore da u Škotskoj 1 od 10 odraslih ima dijabetes tipa 2 kao izravnu posljedicu prekomjerne težine, a glasnici pretilosti uočeni su i u djece predškolske dobi. Djeca su pod rizikom i od ozljeda u kući i izvan nje. Jedno od desetoro njih razvije teškoće iz područja mentalnog zdravlja. Uz zdravstvene stručnjake, oni koji izravno skrbe o djeci predškolske dobi - njegovatelji, odgajatelji i učitelji - mogu dati svoj doprinos povećanju sigurnosti i

pružiti podršku djeci, te promovirati zdrav život. Oni imaju jedinstvenu mogućnost vrlo rano uočiti djecu kojoj je potrebna specijalistička podrška, stoga je potrebno poboljšati veze s tim službama i svima ih učiniti lako dostupnima.

Kampanja na nacionalnoj razini može biti od pomoći. Mnoga naselja imaju zone ograničene brzine odvijanja prometa zahvaljujući kampanji 'Twenty is Plenty' (*Dvadeset je dosta*). Olimpijske i Paraolimpijske igre u Glasgowu 2014. mogu pomoći u promociji tjelesnog vježbanja, ali je posebno važno i dodatno ohrabrivati sve nas uključene u skrb o djeci predškolske dobi.

Što se danas nudi djeci u Škotskoj?

Svako dijete (i njegovi roditelji) rođeno u Škotskoj dobiva nakon rođenja Zdravstvenu knjižicu djeteta - *Parent Held Child Health Record* (PHCHR). Knjižica, kolokvijalno prozvana 'crvenom knjižicom', sadrži podatke o kalendaru cijepljenja, rezultatima redovitih zdravstvenih pregleda u predškolskoj dobi djeteta, informacije o prednosti dojenja, važnosti uspostavljanja rutina dnevnog odmora, podatke o prehrani, neke uobičajene zdravstvene probleme djece, prikaz normalnog dječjeg razvoja, savjete o tome kako brinuti o zdravlju zuba i o sigurnosti djece. Knjižica sadrži i podatke o službama koje možete potražiti ukoliko je djetetu potrebna dodatna pomoć. Tu je i ime osobe za kontakte iz patronažne službe, te podaci o medicinskoj sestri koja je za-

dužna za dijete u predškolskoj dobi. To je obično medicinska sestra obučena za promociju zdravlja i pitanja vezana za zdravlje djeteta. Za djecu koja imaju češće prisutne teškoće, poput Downovog ili Turnerovog sindroma, postoje i dodaci u knjižici s dodatnim informacijama.

Pored navedenog, tu su i informacije o GIFREC inicijativi. Precizirana je uloga djetetu imenovane osobe. S obzirom na to da su povećani rizici kojima su djeca do 5. godine izložena u i izvan kuće, tijekom prve godine roditeljima se šalju i dodatni materijali *Dolazi beba* i *Knjižice o dojenčadi* (the Ready Steady Baby and Toddler booklets).

Patronažne sestre su educirane za procjenu ranjivosti obitelji, korištenjem instrumenata poput Indikatora zdravstvenog plana (*Health Plan Indicators*) i SHANARI plana dobiti djeteta (*SHANARI well-being indicators*) koji sadržavaju pitanja:

Je li dijete:

Sigurno

Zdravo

Aktivno

Uhranjeno

Potaknuto

Uvaženo i odgovorno

Uključeno

(eng. Safe, Healthy, Active, Nurtured, Achieving, Respected and Responsible, Included)

Ukoliko se procijeni da roditelj ili njegovo dijete imaju problem te im je potreb-

na dodatna pomoć, uz pristanak roditelja organizira se sastanak GIFREC-a na koji se pozivaju odgovarajuće službe koje trebaju predložiti najbolji način pomoći roditeljima i djetetu. Svatko tko radi s djetetom i obitelji može sazvati takav sastanak. Idealno bi bilo poduzeti mjere rane, odgovarajuće i blagovremene podrške koja će pomoći djetetu i obitelji riješiti problem ili dobiti dugotrajniju pomoć.

Problem može biti jednostavniji ili složeniji, ali se nadamo da povezivanjem obitelji sa stručnjacima koji mogu pomoći jačamo njihovo samopouzdanje i snagu da nastave na primjeren način skrbiti o svome djetetu. Mnogi roditelji kažu da je naš sustav spor u odgovaranju na njihove potrebe, te da im trebaju stoljeća kako bi došli do prave informacije o tome tko im može pomoći.

Nadamo se da će poboljšane informacije u crvenoj knjižici (PHCHR) i metodologija GIFREC-a usmjerena na djecu rane dobi i roditelje biti od pomoći. Kako god, roditelji se trebaju osjećati sigurni da je sustav tu kako bi im pomogao,

a ne kako bi ih kritizirao. Profesionalci trebaju odrediti prioritete u određivanju termina sastanaka kako bi oni doista bili usmjereni na dijete i obitelji i doveli do rezultata. Od prioritetskog je značaja osigurati dostupnost dogovorene podrške, što će biti poseban izazov u vremenu ograničenih resursa. Pa ipak, šanse za uspjeh bit će veće ukoliko budemo razmjenjivali znanja i resurse.

Navela sam neke od izazova u očuvanju zdravlja djece s kojima se suočavamo u Škotskoj i načine na koje želimo pokrenuti promjene. Pretpostavljam da se neće puno razlikovati od onih u drugim europskim zemljama. Sadašnje izazove zdravstveni radnici neće moći riješiti samostalno. Mi se u Škotskoj nadamo da

će informacije ponuđene svim roditeljima kroz 'crvenu knjižicu' (*Parent Held Child Health Record - PHCHR*) olakšati razumijevanje djetetovih potreba i raspoloživih službi. Za one roditelje kojima je potrebna pomoć za kratkotrajne ili dugotrajnije probleme s djetetom, nadamo se da će kroz inicijativu *Dobro za svako dijete* (*Getting it Right for Every Child - GIRFEC*) doći do poboljšanja međusobne komunikacije nas koji radimo s djecom predškolske dobi, te da ćemo više međusobno uvažavati osobne vještine te tako zajedno s roditeljima doći do rješenja problema.

Dr. Patricia D. Jackson, MB.ChB. FRCPCH, pedijatričica i počasna viša suradnica na Sveučilištu u Edinburgu.

info@childrenscotland.org.uk

